TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2010. gada 13. aprīlī *

Lieta C-91/08

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Landgericht Frankfurt am Main* (Vācija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2008. gada 28. janvārī un kas Tiesā reģistrēts 2008. gada 28. februārī, tiesvedībā

Wall AG

pret

Frankfurti pie Mainas,

Frankfurter Entsorgungs- und Service (FES) GmbH,

* Tiesvedības valoda — vācu.

piedaloties

Deutsche Städte Medien (DSM) GmbH.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs V. Skouris [*V. Skouris*], palātu priekšsēdētāji A. Ticano [*A. Tizzano*], H. N. Kunja Rodrigess [*J. N. Cunha Rodrigues*] (referents), K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*] un K. Toadere [*C. Toader*], tiesneši K. V. A. Timmermanss [*C. W. A. Timmermans*], A. Ross [*A. Rosas*], K. Šīmans [*K. Schiemann*], J. Malenovskis [*J. Malenovský*], A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*] un Ž. Ž. Kāzels [*J.-J. Kasel*],

ģenerāladvokāts Ī. Bots [*Y. Bot*],
sekretārs K. Malaceks [*K. Malacek*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2009. gada 9. jūnija tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *Wall AG* vārdā — H. J. Otto [*H.-J. Otto*], *Rechtsanwalt*, kā arī K. Frīze [*C. Friese*] un R. fon Curmīlens [*R. von zur Mühlen*], *Justitiare*,

— Frankfurtes pie Mainas vārdā — L. Horns [*L. Horn*] un J. Zommers [*J. Sommer*], *Rechtsanwälte*, kā arī B. Veiss [*B. Weiß*], *Justitiar*,

— *Frankfurter Entsorgungs- und Service (FES) GmbH* vārdā — H. Hēflers [*H. Höfler*], *Rechtsanwalt*,

— *Deutsche Städte Medien (DSM) GmbH* vārdā — F. Hausmans [*F. Hausmann*] un A. Mučlere-Zīberte [*A. Mutschler-Siebert*], *Rechtsanwälte*,

— Vācijas valdības vārdā — M. Lumma [*M. Lumma*] un J. Mellers [*J. Möller*], pārstāvji,

— Dānijas valdības vārdā — B. Veisa Foga [*B. Weis Fogh*], pārstāve,

— Nīderlandes valdības vārdā — K. Viselsa [*C. Wissels*] un I. de Vrīss [*Y. de Vries*], pārstāvji,

— Austrijas valdības vārdā — M. Frūmans [*M. Fruhmann*], pārstāvis,

— Somijas valdības vārdā — A. Gimareša-Purokoski [*A. Guimaraes-Purokoski*], pārstāve,

— Apvienotās Karalistes valdības vārdā — S. Osovskis [*S. Ossowski*], pārstāvis, kam palīdz Dž. Kopels [*J. Coppel*], *barrister*,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — D. Kukovecs [*D. Kukovec*], B. Šima [*B. Schima*] un K. Zadra [*C. Zadra*], pārstāvji,

— EBTA Uzraudzības iestādes vārdā — N. Fengers [*N. Fenger*] un B. Alterskjers [*B. Alterskjær*], kā arī L. Armati [*L. Armati*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2009. gada 27. oktobra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālo nolēmumu ir par to, kā saistībā ar pakalpojumu koncesijas piešķiršanu interpretēt EKL 12., 43. un 49. pantu, vienlīdzīgas attieksmes principu un nediskriminācijas pilsonības dēļ principu, kā arī no tiem izrietošo pārskatāmības pienākumu.

2 Šis lūgums tika iesniegts tiesvedībā starp *Wall AG* (turpmāk tekstā — "*Wall*") un Frankfurti pie Mainas (turpmāk tekstā — "Frankfurtes pilsēta") saistībā ar pakalpojumu koncesijas piešķiršanu sakarā ar noteiktu publisko tualešu ekspluatēšanu un uzturēšanu šīs pilsētas teritorijā.

Atbilstošās tiesību normas

3 Komisijas 1980. gada 25. jūnija Direktīvas 80/723/EEK par dalībvalstu un publisku uzņēmumu finansiālo attiecību pārskatāmību (OV L 195, 35. lpp.), kas grozīta ar Komisijas 2000. gada 26. jūlija Direktīvu 2000/52/EK (OV L 193, 75. lpp.; turpmāk tekstā — "Direktīva 80/723"), 2. pantā ir noteikts:

"1. Šajā direktīvā:

[..]

b) "publiskie uzņēmumi" ir uzņēmumi, kuros valsts iestādes var tieši vai netieši īstenot dominējošu ietekmi savu īpašumtiesību dēļ, finansiālas dalības dēļ vai to noteikumu dēļ, kas attiecas uz šiem uzņēmumiem;

[..]

2. Uzskata, ka valsts iestādēm ir dominējoša ietekme kādā uzņēmumā, ja šīs iestādes tieši vai netieši:

a) ir īpašnieces lielākajai daļai uzņēmuma parakstītā kapitāla; vai

b) kontrolē balsu vairākumu, kas pienākas atbilstīgi uzņēmuma emitētām akcijām; vai

c) var iecelt vairāk nekā pusi uzņēmuma pārvaldes, vadības vai uzraudzības struktūras locekļu."

4 Saskaņā ar Padomes 1992. gada 18. jūnija Direktīvas 92/50/EEK par procedūru koordinēšanu valsts pakalpojumu līgumu piešķiršanai (OV L 209, 1. lpp.), kas grozīta ar Komisijas 2001. gada 13. septembra Direktīvu 2001/78/EK (OV L 285, 1. lpp.; turpmāk tekstā — "Direktīva 92/50"), 1. panta b) punktu:

"b) "*līgumslēdzējas iestādes*" ir valsts, reģionālas vai vietējas iestādes, publisko tiesību subjekti vai apvienības, ko izveidojusi viena vai vairākas šādas iestādes vai publisko tiesību subjekti.

"*Publisko tiesību subjekts*" ir jebkura struktūra:

— kas nodibināta ar konkrētu mērķi apmierināt vispārējas vajadzības un neveic rūpnieciskas vai komerciālas darbības,

un

— kas ir juridiskā persona

un

— ko galvenokārt finansē valsts, reģionālas vai vietējas iestādes vai citi publisko tiesību subjekti; vai ko šie subjekti pārrauga; vai kuru vadībā, pārvaldē vai uzraudzības struktūrā vairāk nekā pusi locekļu ieceļ valsts, reģionālas vai vietējas iestādes vai citi publisko tiesību subjekti.

[..]"

5 Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīvā 2004/18/EK par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru (OV L 134, 114. lpp.), 17. pantā ir paredzēts:

"Neierobežojot 3. panta piemērošanu, šī direktīva neattiecas uz pakalpojumu koncesijām, kas noteiktas 1. panta 4. punktā."

6 Direktīvas 2004/18 80. panta 1. punkta pirmajā daļā ir paredzēts:

"Dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības ne vēlāk kā 2006. gada 31. janvārī. Dalībvalstis par to tūlīt informē Komisiju."

7 Saskaņā ar šīs direktīvas 82. panta pirmo daļu:

"Direktīvu 92/50/EEK, izņemot tās 41. pantu, un Direktīvas 93/36/EEK un 93/37/EEK atceļ no 80. pantā norādītās dienas, neierobežojot dalībvalstu saistības attiecībā uz XI pielikumā paredzētajiem transponēšanas un piemērošanas termiņiem."

Pamata prāva un prejudiciālie jautājumi

8 *Wall* izmanto reklāmas laukumus ielās un publiskās vietās un šim nolūkam tostarp veic arī publisko tualešu ražošanu, montāžu, apkopi un tīrīšanu.

9 *Frankfurter Entsorgungs- und Service GmbH* (turpmāk tekstā — "*FES*") ir sabiedrība ar ierobežotu atbildību, privāto tiesību juridiska persona, kuras pamata saimnieciskā darbība saskaņā ar statūtiem ir atkritumu savākšana un apsaimniekošana, pilsētas tīrīšana, kā arī satiksmes drošības nodrošināšana valsts iestāžu un privāto personu vārdā. Frankfurtes pilsētai pieder 51 % *FES* kapitāla daļu, bet atlikušie 49 % pieder privātam uzņēmumam. *FES* sabiedrības dalībnieku kopsapulcē lēmumu pieņemšanai ir nepieciešams trīs ceturtdaļu vairākums. No 16 *FES* uzraudzības padomes locekļiem pusi ieceļ sabiedrības dalībnieki. Darbinieki ieceļ astoņus dalībniekus, bet katrs no dalībniekiem — četrus. Frankfurtes pilsētai ir tiesības izvirzīt kandidātu uzraudzības padomes priekšsēdētāja vietai, kura balss ir izšķirošā vienāda balsojuma gadījumā. *FES* nodarbina aptuveni 1 400 darbiniekus, no kuriem aptuveni 800 veic darbu Frankfurtes pilsētas labā.

10 Sadarbībā ar Frankfurtes pilsētu *FES* sasniedza neto apgrozījumu aptuveni EUR 92 miljonu apmērā un sadarbībā ar citām publisko un privāto tiesību juridiskajām personām — EUR 52 miljonu apmērā. No neto apgrozījuma, ko *FES* sasniedza

sadarbībā ar Frankfurtes pilsētu 2005. gadā, EUR 51,3 miljoni ir saistīti ar atkritumu iznīcināšanu un EUR 36,2 miljoni — ar pilsētas tīrīšanu.

11 2002. gada 18. decembrī Frankfurtes pilsēta savā vēstnesī "brīvprātīga paziņojuma visā ES" veidā aicināja piedalīties publiskā iepirkuma konkursā par pakalpojumu koncesiju līguma noslēgšanu uz 16 gadiem saistībā ar 11 pilsētas publisko tualešu pārvaldību, uzturēšanu, apkopi un tīrīšanu. No šīm 11 publiskajām tualetēm divas, proti, tās, kuras atrodas Rēdelhaimas [*Rödelheim*] un Gallusvartes [*Galluswarte*] stacijās, bija jāuzceļ. Atlīdzība par pakalpojumu izpaustos tikai tiesībās ieturēt lietošanas maksu, kā arī tiesībās līguma darbības laikā izvietot reklāmu reklāmas laukumos tualešu iekšpusē un ārpusē, kā arī citās Frankfurtes pilsētas teritorijas publiskajās vietās.

12 2003. gada 4. jūlijā Frankfurtes pilsēta aicināja ieinteresētos uzņēmumus iesniegt piedāvājumus. Pakalpojumu koncesijas līgums bija pievienots šim uzaicinājumam, kura 18. panta 2. punktā un 30. panta 4. punktā bija noteikts, ka apakšuzņēmēja maiņa ar notikt vienīgi ar minētās pilsētas piekrišanu.

13 *Wall*, *FES* un trīs citi uzņēmumi, kuru juridiskās adreses arī ir Vācijā, iesniedza piedāvājumus.

14 No lūguma sniegt prejudiciālo nolēmumu izriet, ka *FES* piedāvājuma projektā šis uzņēmumus sniedza šādas norādes: "Ievads — [..] [Frankfurtes pilsētas] publiskais iepirkums sniedz *FES* iespēju, sadarbojoties ar tādu efektīvu un pieredzējušu partneri kā [*Wall*], atjaunot publiskās tualetes un to apgādes tīklu, kā arī nodrošināt reālu un atbildīgu refinansēšanu attiecībā uz darbiniekiem [..]. Gallusvarte — [..] Saskaņojot ar iestādēm, zem priekšpilsētas dzelzceļa tilta tiks uzstādīta [*Wall*] pilnībā automatizētā tualete *City-WC* [..]. Rēdelhaimas stacija — Tā kā Rēdelhaimas stacijas tualetes tiks nojauktas saistībā ar attiecīgās vietas pārbūvēšanu, saskaņā ar pastāvošajiem plāniem tiks uzstādīta [*Wall*] pilnībā automatizētā tualete *City-WC* [..]. Projekts drošības

jomā — [..] *City-WC* ir pilnībā automatizēts pašattīrīšanās mehānisms. Projekts reklāmas jomā — [..] Reklāmas laukumu komerciālā izmantošana notiek ar *FES* partnera [*Wall*] starpniecību, kurš ir pieredzējis reklāmas jomas speciālists, kas darbojas visā pasaulē [..]. Izmantojamie reklāmas materiāli — Tiks izmantoti moderni un estētiski [*Wall*] materiāli [..]."

15 *Wall* pieder vairāki patenti, kas attiecas uz "City-WC" darbību.

16 2004. gada 18. martā *Wall* tika izslēgts no piešķiršanas procedūras un tā piedāvājums tika noraidīts.

17 2004. gada 9. jūnijā koncesija tika piešķirta *FES*. Atbilstošais līgums starp *FES* un Frankfurtes pilsētu tika noslēgts 2004. gada 20. un 22. jūlijā uz laiku līdz 2019. gada 31. decembrim (turpmāk tekstā — "koncesijas līgums"). Saskaņā ar lūgumu sniegt prejudiciālo nolēmumu par *FES* projektiem, kas izrietēja no pārrunām, tika noslēgta vienošanās, kas ietilpa šajā līgumā. Tomēr rakstveida apsvērumos Frankfurtes pilsēta apstiprina, ka *FES* projektos iekļautie dati netika integrēti koncesijas līguma saturā. Esot bijusi iekļauta tikai norāde, ka *Wall* ir viens no *FES* apakšuzņēmējiem.

18 Koncesijas līguma teksta, kas iekļauts iesniegtajos valsts lietas materiālos, izvērtēšana atklāj, ka *Wall* ir norādīts kā apakšuzņēmējs, bet nav norādītas nekādas detaļas par tā precēm vai pakalpojumiem.

19 Koncesijas līguma 18. panta 2. punktā ir paredzēts, ka *FES* veic publisko tualešu būvniecības darbus ar saviem līdzekļiem un/vai ar apakšuzņēmēju palīdzību, kuru starpā ir *Wall*. Šis noteikums paredz, ka apakšuzņēmēja nomaiņa var notikt vienīgi ar Frankfurtes pilsētas rakstisku atļauju.

20 Šī paša līguma 30. panta 4. punktā ir precizēts, ka *Wall* ir *FES* apakšuzņēmējs saistībā ar reklāmas pakalpojumiem, kuri paredzēti attiecīgajā koncesijā. Saskaņā ar šo noteikumu apakšuzņēmēja nomaiņa var notikt vienīgi ar Frankfurtes pilsētas rakstisku atļauju.

21 2005. gada 5. janvārī *FES* aicināja *Wall* iesniegt piedāvājumu par reklāmas pakalpojumiem, par kuriem *FES* tika piešķirta koncesija. *FES* aicināja arī *Deutsche Städte Medien GmbH* (turpmāk tekstā — "*DSM*") iesniegt šādu piedāvājumu.

22 Ar 2005. gada 15. jūnija vēstuli *FES* lūdza Frankfurtes pilsētai, lai tā saistībā ar reklāmas materiālu izmantošanu piekristu apakšuzņēmēja nomaiņai par labu *DSM*. 2005. gada 21. jūnijā šī pilsēta piekrita apakšuzņēmēja nomaiņai.

23 *FES* piešķīra minētos pakalpojumus *DSM*, un 2005. gada 21. jūnijā tā noslēdza ar to līgumu, paredzot, ka *DSM* maksās *FES* ikgadēju atlīdzību EUR 786 206 apmērā.

24 2005. gada 28. jūlijā *FES* aicināja iesniegt piedāvājumu par divu "Wall-City-WC" piegādi. *Wall* iesniedza piedāvājumu, bet 2005. gada 7. septembrī *FES* to informēja, ka bija saņēmis izdevīgāku piedāvājumu un ka līdz ar to nevarēja pieņemt *Wall* piedāvājumu.

25 Ar 2005. gada 10. oktobra vēstuli *FES* lūdza Frankfurtes pilsētai piekrist apakšuzņēmēja nomaiņai saskaņā ar koncesijas līgumu, lai šīs publiskās tualetes piegādātu nevis *Wall*, bet citas sabiedrības.

26 2005. gada 19. decembrī Frankfurtes pilsēta atbildēja *FES*, ka tam nav pie tās jāgriežas jautājumā par apakšuzņēmēja nomaiņu saistībā ar publiskajām tualetēm, jo šī pilsēta uzskatīja, ka *FES* turpmāk vēlējās veikt darbus ar saviem līdzekļiem un uz savu atbildību. Frankfurtes pilsēta precizēja, ka šajā gadījumā tā uzskatīja, ka līguma dokumentos noteiktās prasības ir ievērotas.

27 *Wall* cēla prasību iesniedzējtiesā, lūdzot, lai *FES* tiktu uzdots, pirmkārt, atturēties no ar *DSM* noslēgtā līguma izpildes saistībā ar reklāmas pakalpojumiem un, otrkārt, atturēties noslēgt ar trešajām personām līgumu un/vai izpildīt līgumu par divu publisko tualešu, kuras ir paredzēts būvēt, būvniecību. *Wall* arī lūdza, lai Frankfurtes pilsētai tiktu uzdots atturēties no līguma noslēgšanas starp *FES* un citu līgumslēdzēju, kas nav *Wall*, par šo divu publisko tualešu būvniecību. Pakārtoti *Wall* lūdza, lai Frankfurtes pilsētai un *FES* tiktu solidāri piespriests tai samaksāt summu EUR 1 038 682,18 apmērā, kurai ir pieskaitīti procenti.

28 Šajos apstākļos *Landgericht Frankfurt am Main* [Frankfurktes pie Mainas apgabaltiesa] nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai EKL 12., 43. un 49. pantā noteiktais vienlīdzīgas attieksmes princips un Kopienu nediskriminācijas pilsonības dēļ princips ir interpretējami tādējādi, ka valsts iestādēm no tiem izrietošais pārskatāmības pienākums pakalpojumu koncesiju piešķiršanā nodrošināt konkurenci ar adekvātu atklātību, kas ļautu kontrolēt piešķiršanas procedūras objektivitāti (skat. 2000. gada 7. decembra spriedumu lietā C-324/98 *Telaustria* un *Telefonadress*, *Recueil*, I-10745. lpp., 60.–62. punkts; 2005. gada 21. jūlija spriedumu lietā C-231/03 *Coname*, Krājums, I-7287. lpp., 17.–22. punkts; 2005. gada 13. oktobra spriedumu lietā C-458/03 *Parking Brixen*, Krājums, I-8585. lpp., 46.–50. punkts; 2006. gada 6. aprīļa spriedumu lietā C-410/04 *ANAV*, Krājums, I-3303. lpp., 21. punkts, un 2007. gada 13. septembra spriedumu lietā C-260/04 Komisija/Itālija, Krājums, I-7083. lpp., 24. punkts, pieprasa, lai valsts tiesību aktos pretendentam, kura piedāvājums ir noraidīts, tiktu paredzētas tiesības panākt, lai tiktu izdots rīkojums novērst iespējamo šo pienākumu neievērošanu un/vai izbeigt šo pienākumu neievērošanu?

2) Gadījumā, ja uz pirmo prejudiciālo jautājumu tiktu atbildēts noraidoši: vai iepriekš minētie pārskatāmības pienākumi pieder pie Eiropas Kopienu paražu tiesībām tādā izpratnē, ka tie jau tiek ilgstoši, pastāvīgi, vienlīdzīgi un vispārēji piemēroti un attiecīgie tiesību subjekti tos ir atzinuši par saistošām tiesību normām?

3) Vai pirmajā prejudiciālajā jautājumā norādītie pārskatāmības pienākumi pieprasa arī, lai gadījumos, kad tiek paredzēts veikt grozījumus pakalpojumu koncesijas līgumā, ieskaitot konkursa laikā norādīta konkrēta apakšuzņēmuma nomaiņu, par šo jautājumu ir jāuzsāk jauns konkurss, garantējot adekvātu atklātību, un, pamatojoties uz kādiem kritērijiem, tādā gadījumā šāda konkursa sākšana būtu obligāta prasība?

4) Vai pirmajā prejudiciālajā jautājumā norādītie pārskatāmības pienākumi ir interpretējami tādējādi, ka ar pakalpojumu koncesijām saistīto pienākumu neievērošanas gadījumā ir uzteicams līgums, kas noslēgts pārkāpuma rezultātā un ir vērsts uz ilgstošu saistību tiesību attiecību pamatojumu vai grozījumu?

5) Vai pirmajā prejudiciālajā jautājumā norādītie principi un pārskatāmības pienākumi un EKL 86. panta 1. punkts, vajadzības gadījumā apvienojumā ar Direktīvas [80/723] 2. panta 1. punkta b) apakšpunktu un 2. punktu un Direktīvas [2004/18] 1. panta 9. punktu, ir interpretējami tādējādi, ka uzņēmumam kā publiskam uzņēmumam vai līgumslēdzējai iestādei ir jāievēro šie pārskatāmības pienākumi, ja:

— to dibinājusi pašvaldība, lai tas īstenotu atkritumu savākšanas un ielu tīrīšanas darbus, bet tas īsteno saimniecisko darbību arī brīvajā tirgū;

— šai pašvaldībai pieder 51 % kapitāla daļu no šī uzņēmuma, taču pārvaldības lēmumi var tikt pieņemti tikai ar trīs ceturtdaļu vairākumu;

— šī iestāde ieceļ tikai vienu ceturtdaļu no šī uzņēmuma uzraudzības padomes dalībniekiem, ieskaitot uzraudzības padomes priekšsēdētāju, un

— tas vairāk nekā pusi no apgrozījuma gūst, pateicoties savstarpējiem līgumiem par atkritumu savākšanu un ielu tīrīšanu minētās pašvaldības teritorijā, bet tā to finansē no iedzīvotāju maksātām pašvaldības nodevām?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Ievada apsvērums

29 Pamata tiesvedība attiecas uz diviem gadījumiem: pirmkārt, uz lēmumu, ar kuru *FES* nomainīja apakšuzņēmēju saistībā ar reklāmas pakalpojumiem, saistībā ar kuriem Frankfurtes pilsēta tika piešķīrusi *FES* koncesiju, un uz līgumu, ar kuru tika konkretizēta šī nomaiņa ar tās piekrišanu un kurš tika noslēgts 2005. gada 21. jūnijā un, otrkārt, uz *FES* nodomu piešķirt citam operatoram, nevis *Wall* divu publisko tualešu rekonstruēšanu. Šis nodoms tika pausts 2005. gada 10. oktobra vēstulē, ar kuru *FES* lūdza Frankfurtes pilsētai piekrist apakšuzņēmēja nomaiņai saistībā ar minēto pakalpojumu sniegšanu. Ar 2005. gada 19. decembra vēstuli minētā pilsēta atbildēja *FES*, ka tam pie tās nav jāgriežas jautājumā par apakšuzņēmēja nomaiņu saistībā ar publiskajām tualetēm, jo šī pilsēta uzskatīja, ka *FES* turpmāk vēlējās veikt darbus ar saviem līdzekļiem un uz savu atbildību. Lūgumā sniegt prejudiciālo nolēmumu šī atbilde tika interpretēta tādējādi, ka Frankfurtes pilsēta piekrita apakšuzņēmēja nomaiņai saistībā ar divu publisko tualešu piegādi. Saistībā ar šo interpretāciju kā atskaites datums

lūguma sniegt prejudiciālo nolēmumu izvērtēšanai ir jānosaka 2005. gada 19. decembris, kas ir tās vēstules datums, ar kuru tiek uzskatīts, ka Frankfurtes pilsēta ir piekritusi *FES* lūgtajai apakšuzņēmēja nomaiņai.

Par trešo jautājumu

30 Ar trešo jautājumu, kuru ir lietderīgi izskatīt vispirms, iesniedzējtiesa jautā, vai EKL 12., 43. un 49. pantā noteiktais vienlīdzīgas attieksmes princips un Kopienu nediskriminācijas pilsonības dēļ princips, kā arī no tiem izrietošais pārskatāmības princips nosaka pienākumu, ja tiek paredzēts veikt grozījumus pakalpojumu koncesijas līgumā, ieskaitot noteikta apakšuzņēmēja nomaiņu, ka par šo jautājumu ir jāuzsāk jauns konkurss, garantējot adekvātu atklātību, un, pamatojoties uz kādiem kritērijiem, tādā gadījumā šāda konkursa atklāšanai būtu jānotiek.

31 Jautājums vispirms ir par iepriekš minēto tiesību normu un principu piemērošanu situācijā, kurā pakalpojumu koncesijas līguma izpildē ir paredzēts nomainīt vienu no koncesionāra apakšuzņēmējiem.

32 Tā kā EKL 43. un 49. pants ir konkrēti EKL 12. pantā noteiktā vispārīgā diskriminācijas aizlieguma pilsonības dēļ piemērošanas gadījumi, lai atbildētu uz minēto jautājumu, nav jāatsaucas uz pēdējo minēto pantu (šajā ziņā skat. 2001. gada 8. marta spriedumu apvienotajās lietās C-397/98 un C-410/98 *Metallgesellschaft* u.c., *Recueil*, I-1727. lpp., 38. un 39. punkts, kā arī 2008. gada 17. janvāra spriedumu lietā C-105/07 *Lammers & Van Cleeff*, Krājums, I-173. lpp., 14. punkts).

33 Pašreizējā Savienības tiesību attīstības stadijā pakalpojumu koncesijas līgumus neregulē neviena direktīva, ar kuru Savienības likumdevējs ir reglamentējis publiskā iepirkuma jomu (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Coname*, 16. punkts, un 2008. gada 17. jūlija spriedumu lietā C-347/06 *ASM Brescia*, Krājums, I-5641. lpp., 57. punkts). Tomēr valsts iestādēm, kas slēdz šādus līgumus, ir jāievēro EK līguma pamatnoteikumi, it īpaši EKL 43. un 49. pants, kā arī no tiem izrietošais pārskatāmības pienākums (šajā ziņā skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *Telaustria* un *Telefonadress*, 60.–62. punkts; lietā *Coname*, 16.–19. punkts, un lietā *Parking Brixen*, 46.–49. punkts).

34 Šis pārskatāmības pienākums arī attiecas uz gadījumu, kad attiecīgā pakalpojumu koncesija var interesēt uzņēmumu, kas atrodas citā dalībvalstī, nevis tajā, kurā šī koncesija tiek piešķirta (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Coname*, 17. punkts, kā arī pēc analoģijas 2007. gada 13. novembra spriedumu lietā C-507/03 Komisija/Īrija, Krājums, I-9777. lpp., 29. punkts, un 2008. gada 21. februāra spriedumu lietā C-412/04 Komisija/Itālija, Krājums, I-619. lpp., 66. punkts).

35 Fakts, gluži kā tas ir pamata tiesvedībā, ka pakalpojumu koncesija var interesēt uzņēmumus, kas atrodas dalībvalstī, kura nav Vācijas Federatīvā Republika, izriet no lūguma sniegt prejudiciālo nolēmumu tādā ziņā, ka valsts tiesa konstatē, ka konkurss tika izsludināts Frankfurtes pilsētas oficiālajā vēstnesī "Eiropas Savienības mērogā", un ka tā uzskata, ka pārskatāmības pienākuma neizpildīšana var būt diskriminācija, vismaz potenciāli, pret uzņēmumiem citās dalībvalstīs.

36 Pārskatāmības pienākums, kas ir jāizpilda valsts iestādēm, kuras slēdz pakalpojumu koncesijas līgumu, nozīmē garantēt adekvātu atklātības pakāpi jebkuram potenciālam pretendentam, tādējādi ļaujot īstenot konkurenci attiecībā uz pakalpojumu koncesijām, kā arī piešķiršanas procedūru objektivitātes kontroli (skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *Telaustria* un *Telefonadress*, 60.–62. punkts; lietā *Parking Brixen*, 46.–49. punkts, un lietā *ANAV*, 21. punkts).

37 Lai nodrošinātu procedūru pārskatāmību un vienlīdzīgu attieksmi pret pretendentiem, būtiskie grozījumi, kas veikti pakalpojumu koncesijas līguma būtiskajos noteikumos, var noteiktos gadījumos būt jauna koncesijas līguma piešķiršana, ja to noteikumi būtiski atšķiras no sākotnējā līguma noteikumiem un līdz ar to liecina par pušu vēlēšanos mainīt būtiskus šī līguma noteikumus (skat. pēc analoģijas ar publiskā iepirkuma līgumiem 2000. gada 5. oktobra spriedumu lietā C-337/98 Komisija/Francija, *Recueil*, I-8377. lpp., 44. un 46. punkts, un 2008. gada 19. jūnija spriedumu lietā C-454/06 *pressetext Nachrichtenagentur*, Krājums, I-4401. lpp., 34. punkts).

38 Spēkā esoša pakalpojumu koncesijas līguma grozījumi ir uzskatāmi par būtiskiem, ja ar tiem tiek ieviesti nosacījumi, saskaņā ar kuriem, ja tie būtu bijuši sākotnējā līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā, tajā būtu varējuši piedalīties arī citi pretendenti, nevis tikai sākotnēji atlasītie, vai arī būtu bijusi iespēja pieņemt citu piedāvājumu, nevis sākotnēji pieņemto (pēc analoģijas skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *pressetext Nachrichtenagentur*, 35. punkts).

39 Apakšuzņēmēja nomaiņa, pat ja šī iespēja ir paredzēta līgumā, var izņēmuma gadījumos būt šāds grozījums saistībā ar koncesiju līguma būtiskajiem elementiem, ja vēršanās pie noteikta apakšuzņēmēja, nevis pie cita, ņemot vērā attiecīgā pakalpojuma iezīmes, bija noteicošais elements līguma slēgšanā, kurš jebkurā gadījumā ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

40 Iesniedzējtiesa norāda, ka projektā, kas pievienots piedāvājumam, kuru *FES* iesniedza Frankfurtes pilsētai, *FES* norādīja, ka tā izmantos *Wall* "City-WC". Šī tiesa uzskata, ka ir iespējams, ka šādā gadījumā koncesija tika piešķirta *FES* sakarā ar apakšuzņēmēja identitāti, kuru tā bija norādījusi.

41 Valsts tiesas ziņā ir pārbaudīt, vai šī sprieduma 37.–39. punktā aprakstītās situācijas atbilst patiesībai.

42 Ja šajā vērtējumā iesniedzējtiesa secinātu, ka ir notikusi koncesijas līguma būtisko elementu grozīšana, tad saskaņā ar attiecīgās dalībvalsts tiesību sistēmu ir jāveic visi nepieciešamie pasākumi, lai atjaunotu procedūras pārskatāmību, ieskaitot jaunas piešķiršanas procedūras organizēšanu. Vajadzības gadījumā ir jāorganizē jauna piešķiršanas procedūra saskaņā ar kārtību, kas ir piemērota attiecīgās pakalpojumu koncesijas specifiskumam un kas ļauj uzņēmumiem citu dalībvalstu teritorijā iegūt adekvātu informāciju par minēto koncesiju pirms tās piešķiršanas.

43 Līdz ar to uz trešo jautājumu ir jāatbild šādi — ja pakalpojumu koncesijas līguma noteikumos veikto grozījumu iezīmes būtiski atšķiras no iezīmēm, kuru dēļ tika sākotnēji piešķirts koncesiju līgums, un līdz ar to pierāda pušu gribu pārskatīt līguma būtiskos noteikumus, tad saskaņā ar attiecīgās dalībvalsts tiesību sistēmu ir jāveic visi nepieciešamie pasākumi, lai atjaunotu procedūras pārskatāmību, ieskaitot jaunas piešķiršanas procedūras organizēšanu. Vajadzības gadījumā ir jāorganizē jauna piešķiršanas procedūra saskaņā ar kārtību, kas ir piemērota attiecīgās pakalpojumu koncesijas specifiskumam un kas ļauj uzņēmumiem citu dalībvalstu teritorijā iegūt adekvātu informāciju par minēto koncesiju pirms tās piešķiršanas.

Par piekto jautājumu

44 Ar piekto jautājumu, kuru ir lietderīgi izskatīt kā otro pēc kārtas, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai EKL 86. panta 1. punkts, vajadzības gadījumā apvienojumā ar Direktīvas 80/723 2. panta 1. punkta b) apakšpunktu un 2. punktu un Direktīvas 2004/18 1. panta 9. punktu, ir interpretējams tādējādi, ka koncesionāram uzņēmumam, kuram ir tādas iezīmes kā *FES*, ir jāievēro pārskatāmības pienākums, kas izriet no EKL 43. un 49. panta, kā arī no vienlīdzīgas attieksmes principa un nediskriminācijas pilsonības dēļ principa, ja tas noslēdz līgumu par pakalpojumiem, kuri ietilpst koncesijā, kuru tam ir piešķīrusi valsts iestāde.

45 Precīzāk, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai EKL 86. panta 1. punkts ir atbilstīgs, lai definētu minētā pārskatāmības pienākuma piemērošanas jomu.

46 Saistībā ar EKL 86. panta 1. punktu ir pietiekami atgādināt, ka šī tiesību norma attiecas uz dalībvalstīm, nevis tiešā veidā uz uzņēmumiem.

47 Lai konstatētu, vai vienību, kurai ir tādas īpašības kā *FES*, var pielīdzināt valsts iestādei, kurai ir jāpilda pārskatāmības pienākums, ir jāvēršas pie noteiktiem jēdziena "līgumslēdzēja iestāde" aspektiem, kurš ir izklāstīts Direktīvas 92/50 1. panta b) punktā, kas attiecas uz pakalpojumu publisko iepirkumu, tiktāl, ciktāl šie aspekti atbilst prasībām, kuras tiek izvirzītas saistībā ar pārskatāmības pienākuma, kas izriet no EKL 43. un 49. panta, piemērošanu attiecībā uz pakalpojumu koncesijām.

48 Būtībā šiem pantiem un vienlīdzīgas attieksmes principam, un nediskriminācijas pilsonības dēļ principam, kā arī no tiem izrietošajam pārskatāmības pienākumam ir tieši tādi paši mērķi kā tie, kas paredzēti minētajā direktīvā, it īpaši attiecībā uz pakalpojumu sniegšanas brīvību un atvērtību netraucētai konkurencei dalībvalstīs.

49 Ņemot vērā iepriekš minēto, ir jāpārbauda, vai ir izpildīti divi nosacījumi, proti, pirmkārt, vai attiecīgais uzņēmums tiek efektīvi kontrolēts no valsts vai valsts iestādes puses un, otrkārt, vai tas neveic darbību tirgus konkurences apstākļos.

50 Saistībā ar šiem diviem nosacījumiem vispirms ir jānorāda, ka no lūguma sniegt prejudiciālo nolēmumu izriet, ka, lai gan Frankfurtes pilsētai pieder 51 % no *FES*

kapitāla daļām, tas tai neļauj reāli kontrolēt šo uzņēmumu. Lai *FES* varētu tikt pieņemti lēmumi, ir nepieciešamas trīs ceturtdaļas no kopsapulces dalībnieku balsīm.

51 Turklāt pārējie 49 % no *FES* kapitāldaļām pieder nevis vienai vai vairākām valsts iestādēm, bet vienam privātam uzņēmumam, kuram ir savi privāto interešu apsvērumi un kuram ir mērķi, kas nav publisko interešu mērķi (šajā ziņā skat. 2005. gada 11. janvāra spriedumu lietā C-26/03 *Stadt Halle* un *RPL Lochau*, Krājums, I-1. lpp., 50. punkts).

52 Turklāt *FES* uzraudzības padomē Frankfurtes pilsētai ir tikai ceturtā daļa balsu. Tas, ka šai pilsētai ir tiesības izvirzīt kandidātu šī uzņēmuma uzraudzības padomes priekšsēdētāja amatam, kura balss ir noteicoša vienāda skaita balsu gadījumā, nav pietiekami, lai tai ļautu noteicošā veidā ietekmēt *FES*.

53 Šajos apstākļos nosacījums par valsts vai valsts iestādes efektīvo kontroli nav izpildīts.

54 Saistībā ar otro nosacījumu, kas minēts šī sprieduma 49. punktā, iesniedzējtiesa norāda, ka vairāk nekā puse no *FES* apgrozījuma izriet no savstarpējiem līgumiem par atkritumu savākšanu un ielu tīrīšanu Frankfurtes pilsētas teritorijā.

55 Šādas attiecības var tikt pielīdzinātas normālām komerciālām attiecībām, kas izveidojas saistībā ar savstarpējiem līgumiem, par kuriem notiek brīva vienošanās starp līgumslēdzējiem (šajā ziņā skat. 2000. gada 3. oktobra spriedumu lietā C-380/98 *University of Cambridge*, *Recueil*, I-8035. lpp., 25. punkts).

56 Turklāt no lūguma sniegt prejudiciālo nolēmumu var secināt, ka *FES* veic savu darbību tirgus konkurences apstākļos, kā tas, pirmkārt, izriet no fakta, ka tas gūst ievērojamu daļu ienākumu no komercdarbības ar citām valsts iestādēm, kas nav Frankfurtes pilsēta, un ar citiem privātiem uzņēmumiem, kas veic savu darbību tirgū, un, otrkārt, no fakta, ka tam bija jākonkurē ar citiem uzņēmumiem, lai saņemtu koncesiju, par kuru ir runa pamata lietā.

57 Šajos apstākļos otrais nosacījums, kas ir nepieciešams, lai uzņēmumu pielīdzinātu valsts iestādei, arī nav izpildīts.

58 Iesniedzējtiesa arī jautā Tiesai par iespējamo Direktīvas 80/723 piemērojamību.

59 Tā kā tā attiecas uz pārskatāmību finanšu attiecībās starp dalībvalstīm un valsts uzņēmumiem, šī direktīva nav piemērojama saistībā ar piektā jautājuma jomu.

60 Līdz ar to uz piekto jautājumu ir jāatbild — ja koncesionārs uzņēmums noslēdz līgumu par pakalpojumiem, kuri ietilpst koncesijā, kuru tam ir piešķīrusi pašvaldība, tad pārskatāmības pienākums, kas izriet no EKL 43. un 49. panta, kā arī no vienlīdzīgas attieksmes principa un nediskriminācijas pilsonības dēļ principa, neattiecas uz šo uzņēmumu, ja:

— to dibinājusi pašvaldība, lai tas īstenotu atkritumu savākšanas un ielu tīrīšanas darbus, bet tas īsteno saimniecisko darbību arī brīvajā tirgū;

— šai pašvaldībai pieder 51 % kapitāla daļu no šī uzņēmuma, taču pārvaldības lēmumi var tikt pieņemti tikai ar kopsapulces trīs ceturtdaļu balsu vairākumu;

— tikai vienu ceturtdaļu no šī uzņēmuma uzraudzības padomes dalībniekiem, ieskaitot uzraudzības padomes priekšsēdētāju, ieceļ šī pati pašvaldība un

— tas vairāk nekā pusi no apgrozījuma gūst, pateicoties savstarpējiem līgumiem par atkritumu savākšanu un ielu tīrīšanu tās teritorijā, bet tā to finansē no iedzīvotāju maksātām pašvaldības nodevām.

Par pirmo, otro un ceturto jautājumu

61 Ar pirmo, otro un ceturto jautājumu, kurus ir lietderīgi apskatīt kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai vienlīdzīgas attieksmes princips un nediskriminācijas pilsonības dēļ princips, kas noteikti EKL 43. un 49. pantā, kā arī no tiem izrietošais pārskatāmības pienākums nosaka, pirmkārt, valsts iestādēm pienākumu lauzt līgumu, kas noslēgts, neievērojot šo pienākumu, un, otrkārt, piešķirt pretendentam, kura piedāvājums netika pieņemts, tiesības panākt, ka tiek izdots rīkojums novērst paredzamo šo pienākumu neievērošanu vai izbeigt jau notiekošo šo pienākumu neievērošanu. Valsts tiesa arī jautā, vai šis pārskatāmības pienākums pieder pie Eiropas Kopienu paražu tiesībām.

62 Kā uzsvērts šī sprieduma 33. punktā, pašreizējā Savienības tiesību attīstības stadijā pakalpojumu koncesijas līgumus neregulē neviena direktīva, ar kuru ir reglamentēta publiskā iepirkuma joma.

63 Saskaņā ar Tiesas judikatūru, ja nav Savienības tiesiskā regulējuma attiecīgajā jautājumā, katras dalībvalsts tiesību sistēmas ziņā ir noteikt tiesību aizsardzības līdzekļus, kam jānodrošina tiesību, kuras personām piešķir Savienības tiesības, aizsardzība (šajā ziņā skat. iepriekš 2007. gada 13. marta spriedumu lietā C-423/05 *Unibet*, Krājums, I-2271. lpp., 39. punkts un tajā minētā judikatūra).

64 Šādi tiesību aizsardzības līdzekļi nedrīkst būt nelabvēlīgāki par noteikumiem, kas attiecas uz līdzīgām prasībām valsts teritorijā (līdzvērtības princips), ne arī padarīt par praktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtināt to tiesību izmantošanu, kas piešķirtas ar Savienības tiesību sistēmu (efektivitātes princips) (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Unibet*, 43. punkts un tajā minētā judikatūra).

65 No tā izriet, ka vienlīdzīgas attieksmes princips un nediskriminācijas pilsonības dēļ princips, kas noteikti EKL 43. un 49. pantā, kā arī no tiem izrietošais pārskatāmības pienākums nenosaka valsts iestādēm pienākumu paredzēt līgumu laušanu vai valsts tiesām izdot rīkojumu katrā gadījumā, kad, iespējams, ir pārkāpts šis pienākums saistībā ar pakalpojumu koncesiju piešķiršanu. Valsts tiesību sistēmai ir jānosaka tiesību aizsardzības līdzekļi, kas paredzēti, lai aizsargātu tiesības, kas personām izriet no šī pienākuma, tādā veidā, lai tie nav nelabvēlīgāki par noteikumiem, kas attiecas uz līdzīgām prasībām valstī, ne arī padara par praktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtina šo tiesību izmantošanu.

66 Visbeidzot iesniedzējtiesa izvirza citu jautājumu. Šī tiesa uzskata, ka vienīgi tiesas veikta tiesību tālākveidošana nevar būt aizsargājošs likums, ar kuru tiek pamatota atbildība saskaņā ar Vācijas Civilkodeksu (*Bürgerliches Gesetzbuch*). Vienīgi paražu tiesību noteikums ir tiesību noteikums šī kodeksa nozīmē. Norādot uz *Bundesverfassungsgericht* (Konstitucionālā tiesa) judikatūru, minētā tiesa apgalvo, ka paražu tiesības atzīšanas nosacījums ir ilgstoša, noturīga un pastāvīga, līdzvērtīga un vispārēja prakse, kā arī tas, ka to kā saistošu noteikumu ir atzinuši attiecīgie tiesību subjekti.

67 Tomēr iesniedzējtiesa uzskata, ka Tiesas spriedumos formulētais pārskatāmības pienākums ir tik nesens, ka to nevar uzskatīt par tādu, kam ir paražu tiesību statuss saskaņā ar iepriekšējā punktā izklāstīto definīciju.

68 Šajā sakarā ir jānorāda, ka pārskatāmības pienākums izriet no Savienības tiesībām un EKL 43. un 49. panta (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Coname*, 17.–19. punkts). Šīm tiesību normām, kuru ievērošanu nodrošina Tiesa, ir tieša iedarbība dalībvalstu tiesību sistēmās un tās ir pārākas par jebkuru valsts tiesību normu, kura tām ir pretrunā.

69 Saskaņā ar it īpaši LES 4. panta 3. punktu visām dalībvalstu iestādēm ir jānodrošina Savienības tiesību normu ievērošana savu kompetenču ietvaros (šajā ziņā skat. 2008. gada 12. februāra spriedumu C-2/06 *Kempter*, Krājums, I-411. lpp., 34. punkts un tajā minētā judikatūra).

70 Valsts tiesai ir jāinterpretē valsts likums, kurš tai ir jāpiemēro, cik vien iespējams saskaņā ar Savienības tiesību prasībām un tādā veidā, lai it īpaši nodrošinātu pārskatāmības pienākuma ievērošanu (šajā ziņā skat. 2003. gada 27. februāra spriedumu lietā C-327/00 *Santex*, *Recueil*, I-1877. lpp., 63. punkts un tajā minētā judikatūra).

71 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz pirmo, otro un ceturto jautājumu ir jāatbild, ka vienlīdzīgas attieksmes princips un nediskriminācijas pilsonības dēļ princips, kas noteikti EKL 43. un 49. pantā, kā arī no tiem izrietošais pārskatāmības pienākums nenosaka valsts iestādēm pienākumu paredzēt līgumu laušanu vai valsts tiesām izdot rīkojumu katrā gadījumā, kad, iespējams, ir pārkāpts šis pienākums saistībā ar pakalpojumu koncesiju piešķiršanu. Valsts tiesību sistēmā ir jānosaka tiesību aizsardzības līdzekļi, kas personām izriet no šī pienākuma, tādā veidā, lai tie nebūtu nelabvēlīgāki par līdzīgiem valsts tiesību aizsardzības līdzekļiem un nepadarītu praktiski neiespējamu vai pārmērīgi neapgrūtinātu šo tiesību izmantošanu. Pārskatāmības pienākums tieši

izriet no EKL 43. un 49. panta, kuriem ir tieša iedarbība dalībvalstu tiesību sistēmās un kuri ir pārāki par jebkuru valsts tiesību normu, kura tiem ir pretrunā.

Par tiesāšanās izdevumiem

72 Attiecībā uz pamata lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

1) ja pakalpojumu koncesijas līguma noteikumos veikto grozījumu iezīmes būtiski atšķiras no iezīmēm, kuru dēļ tika sākotnēji piešķirts koncesiju līgums, un līdz ar to pierāda pušu gribu pārskatīt līguma būtiskos noteikumus, tad saskaņā ar attiecīgās dalībvalsts tiesību sistēmu ir jāveic visi nepieciešamie pasākumi, lai atjaunotu procedūras pārskatāmību, ieskaitot jaunas piešķiršanas procedūras organizēšanu. Vajadzības gadījumā ir jāorganizē jauna piešķiršanas procedūra saskaņā ar kārtību, kas ir piemērota attiecīgās pakalpojumu koncesijas specifiskumam un kas ļauj uzņēmumiem citu dalībvalstu teritorijā iegūt adekvātu informāciju par minēto koncesiju pirms tās piešķiršanas;

2) ja koncesionārs uzņēmums noslēdz līgumu par pakalpojumiem, kas ietilpst koncesijas jomā, kuru tam ir piešķīrusi pašvaldība, tad pārskatāmības pienākums, kas izriet no EKL 43. un 49. panta, kā arī vienlīdzīgas attieksmes

principa un nediskriminācijas pilsonības dēļ principa, neattiecas uz šo uzņēmumu, ja:

— **to dibinājusi šī pašvaldība, lai tas īstenotu atkritumu savākšanas un ielu tīrīšanas darbus, bet tas īsteno saimniecisko darbību arī brīvajā tirgū;**

— **šai pašvaldībai pieder 51 % kapitāla daļu no šī uzņēmuma, taču pārvaldības lēmumi var tikt pieņemti tikai ar trīs ceturtdaļu kopsapulces balsu vairākumu;**

— **tikai vienu ceturtdaļu no šī uzņēmuma uzraudzības padomes dalībniekiem, ieskaitot uzraudzības padomes priekšsēdētāju, ieceļ šī pati pašvaldība un**

— **tas vairāk nekā pusi no apgrozījuma gūst, pateicoties savstarpējiem līgumiem par atkritumu savākšanu un ielu tīrīšanu minētās pašvaldības teritorijā, bet tā to finansē no iedzīvotāju maksātām pašvaldības nodevām;**

3) **vienlīdzīgas attieksmes princips un nediskriminācijas pilsonības dēļ princips, kas noteikti EKL 43. un 49. pantā, kā arī no tiem izrietošais pārskatāmības pienākums nenosaka valsts iestādēm pienākumu paredzēt līgumu laušanu vai valsts tiesām izdot rīkojumu katrā gadījumā, kad, iespējams, ir pārkāpts šis pienākums saistībā ar pakalpojumu koncesiju piešķiršanu. Valsts tiesību sistēmā ir jānosaka tiesību aizsardzības līdzekļi, kas paredzēti, lai aizsargātu tiesības, kas personām izriet no šī pienākuma, tādā veidā, lai tie nebūtu nelabvēlīgāki par līdzīgiem valsts tiesību aizsardzības līdzekļiem un nepadarītu praktiski neiespējamu vai pārmērīgi neapgrūtinātu šo tiesību**

izmantošanu. Pārskatāmības pienākums tieši izriet no EKL 43. un 49. panta, kuriem ir tieša iedarbība dalībvalstu tiesību sistēmās un kuri ir pārāki par jebkuru valsts tiesību normu, kura tiem ir pretrunā.

[Paraksti]